

Változások őrzői

Harmincöt év, hetven plakát. Ez a címe annak a kiállításnak, melyet a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum anyagából rendeztek a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában. Jellemezhető-e az utca művészetével, évenként két-két falragasszal a felszabadulásunk óta eltelt 35 esztendő megannyi politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális mozzanata? Természetesen nem. De hetven plakát — ha jól válogatták azokat a hatalmas mennyiségből — jelezhet fontos történéseket, utalhat tendenciákra, fő irányokra. A falragasz ugyanis a legdemokratikusabb művészeti ágak egyike. Célját, funkcióját, megjelenését tekintve mindenképpen közzérhető, központilag ellenőrzött. Tehát „hivatalos” álláspont tükrözője, akár tartalmát, akár formai megoldásait figyelembe véve.

Ez a hetven plakát azt mindenképpen bizonyítja, hogy két, jól elkülöníthető részre oszlik az elmúlt három és fél évtized, az 1960-as évek előtti és utáni szakaszra. Míg a felszabadulást követő másfél évtizedben a plakátművészet elsősorban a napi politika agitátora volt, addig az utóbbi évtizedekben művészi igényességű tájékoztatóvá vált. A korabeli jelmondatok, közhelyes ábrázolások, hosszadalmas szövegek, a politikai tartalom túlbuzgóságának múltával módosultak a tematikai arányok és a plakát mindinkább az informálás, a tájékoztatás művészi közvetítője lett.

A felszabadulást, követő időszak romos házfalait, sebhelyes kerítéseit agitativ célzatú plakátok borították el. „Saját barlangjában végzünk a fasiszta fenevaddal!” — hirdeti a szöveg a rohamisakbunkerben remegő karikatúra-Hitler alatt. „Gyökeresen tépi ki a reakciót a Magyar Kommunista Párt, olvashatjuk egy másikon; majd több plakát idézi a sürgető építőmunka feladatait: „Takarítsd el a romokat!”, „Építsünk!”, „Termelj többet!” stb. E korszakból tán legjobb és legmaradandóbb Konecsni György nevezetes A kenyér itt kezdődik című alkotása, amely a munkásosztály és a parasztság érdekeinek szoros összefonódására utal korszerű, képi nyelven. A kor feszültségei is leolvashatók a plakátok

„lázmérőjén”: „Enyém a föld, magamnak aratok” — mosolygó paraszt arca mellett a következő falragasz már fölszólító módban fogalmaz: „Kaptál földet, adj kenyert!” Ismét mellette pedig már egyenesen követel: „Lakot alá a feketézökökkel!” Fontosabb ez idő tájt a politika, a termelés, a társadalmi erő harca, mint a kultúra. Így hát a három- és öt éves tervek plakátjai mellett elvettve fordul elő kulturális tematika.

A hatvanas évektől egy egészen más plakátművészet teljesedik ki. Jellemzője ennek a gazdagodó tematika, az oldott ábrázolásmód, mind több kiváló alkalmazott grafikus jelentkezése. A politikai téma természetesen marad, de a direkt agitáció helyett a figyelemfelkeltés, a megdöbbentés a célja. Jellemzően, mellbevágóan fogalmaznak (So—Ky neutronbomba-ellenes plakátjának expresszív, „tépett” grafikai megoldására vagy Kemény György Indokína-falragaszának sárga-fekete kontrasztjára, bomba- és felkiáltójelmotívumára gondolok). A termelés plakátjai áttételesebbek (az ötödik öt éves terv növekvő számjegyei), a kultúra jegyében született munkák sokszínűbbek (Filo

Kiállítási napló

Budapesti Művészeti Hetek pávamadara mellett Máté András filmplakátja jó példa erre).

A mind rangosabb magyar plakátművészet megoldási módjainak gazdag skáláját jelzi Hincz Gyula az 1918-as köztársaságra emlékező plakátjának grafikussága; a gyerekekhez szóló színes, kedves játékos jellemzi Reich Károly nemzetközi gyermekévre készített rajzát. A festői hatásokra épít Schmall Károly 70-es nőnap falragasza vagy Szyksynan Wanda az országos úttörő-találkozóra készített nyakkendővirága. Az emblémajelleget legpregnansabban Konecsni György bravúros megoldása — a nők helsinki világkongresszusára — jelzi, s az ő nevéhez fűződik a tán legötletesebb elképzelés is: a szocialista alkotmány gondolatát két óvó kéz között az Országház kupolájával fejezi ki. A fotós megoldás hatásos darabja Bakos István 1945—1975 című plakátja, melyen a két évszám plasztikus betonképéből készített műalkotást, a sokszorosítás technikájára utal. „Faragó” csillagraszterpontokból megformált Lenin-portréja. Így őrzik ezek a plakátok — mint egy körlap — társadalmi életünk változásait.

Hímzett életfa

Él-e, élhet-e a népművészet évszázados hagyománya; megőrizhető vagy még inkább megújítható-e egy-egy néprajzi ág napjainkban? Sok-sok példa bizonyítja a lehetőségek széles spektrumát a divatjelenségektől egészen a bartóki szintézis magasságáig. Az előbbre természetesen többen vállalkoznak, az utóbbi magasságokat csak kevesen érik el. De van a lehetőségek között egy nagyon tisztes fennsík, ahol mind szebben és igazabban virágzik újra a népi hagyomány. Ezt a fennsíkot járja dr. Szabó Imréné népi iparművész, akinek hímeiből a közelmúltban nyílt kiállítás Szegeden, a Juhász Gyula Művelődési Központ nagyszínházában.

A békési táj, a Viharsarok hímevilágának kiváló ismerője és újraalkotója dr.

Szabó Imréné. Rajzai, ősszegező munkái, gyűjtései bizonyítják, hogy magának tudja a magyar népi hímezek gazdag és változatos mintakincsét, öltéstechnikáját. Nyers színű, természetesen vásznain, posztón visszafogott, mély tűzű zöld, bordó, kék fonalakkal teremt újja e táj motívumkincsét az egyszerű levél- és virágmintáktól a kakasokig és szimbolikus életfákig. Egyszerre otthonos a futódiszítések alkalmazásánál, a népművészet-re oly jellemző szimmetrikus szerkesztésnél, de a centrális ábrázolásoknál is. Terítők, szettek, párnák, falvédők, hímezt ruhadarabok, nyakékek, könyvjelzők, tarisznyák jelzik a funkció őrzését és gazdagítását, hagyományos futódiszítések a múlt tiszteletét, bordó-lila-rózsaszín fonalakkal hímezt terítők a megújító törekvéseket.

Két évtizede lesz lassan, hogy a Békés megyei Kamuton dr. Szabó Imréné első között teremtett olyan szűkebb közösséget, népművészeti szakkört, mely egy országos mozgalom elindítója is lett. Kétszer nyert díjat az országos Kis Jankó Bori-pályázaton, 1971-ben lett népi iparművész, 1975-ig hetvenkét tanítványa vizsgázott Békés megyében. Öt éve él Szegeden, s vezeti a Juhász Gyula Művelődési Központ népi díszítőművészeti szakkörét. Kiállítása bizonyítja, hogy nemcsak nagy elhivatottsággal, de kiváló szakmai tudással, művészi színvonalon is.

Tandi Lajos

Kovács János sikere Gyöngyösön

Gyöngyösön, az impozáns Zettil monodrámáját, a József Lang cs. kir. hóhért elevenítette meg a zárónapon rendezett szakmai bemutató, ahol a részt vevő szakemberek és a közönség egyöntú elismerését váltotta ki, produkcióját a szakmai értékelés a legjobbak között emlegette.

A szegedi művész nagy sikert aratott a galaesten is, ahol Móra-prózát és Petőfi-verset mondott, s adott ráadást, amit a közönség követelet,

Átadták a SZOT-díjakat

Szerdán a SZOT-szállóban ünnepélyesen kiosztották az 1980. évi SZOT-díjakat. Az ünnepségen részt vett Aczél György, a Minisztérium elnökhelyettese, Gáspár Sándor, a SZOT főtáskára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai és Pozsgay Imre kulturális miniszter is.

Virizlay Gyula, a SZOT titkára üdvözölte a kitüntetetteket, hangoztatva, hogy a szakszervezeti mozgalom messzemenően támogatja a művészetet, amely az embert, a munkát ábrázolja, a dolgozó tudatát formálja. Mint mondotta, a művész alkotó munkája nem öncélú tevékenység, értékét azon lehet

lemérni, hogy azt mennyire tudják befogadni a dolgozók tömegei, hogyan formálja gondolkodásukat, magatartásukat, szemléletüket. Az ilyen művészet nélkülözhetetlen társadalmunk számára, s ezért a szakszervezeti mozgalom ezt továbbra is támogatja.

A SZOT-díjakat Gáspár Sándor adta át.

SZOT-díjat kapott: Adorján Lajos, az Ozdi Kohász néptáncgyűttes vezetője, Aradi Nóra művésztörténész, Bokor László filmrendező, Galambos Tibor koreográfus, Gács Rezső (Rodolfo) artístaművész, a Gyöngyössy Imre—Kabay Barna

író-rendező alkotópáros, Inke László színművész, Ipper Pál újságíró, Kakucs Géza, a debreceni dolgozók általános iskolájának igazgatója, Kalló Viktor szobrászművész, Kapusi Rózsa, a Magyar Rádió főmunkatársa, Karai József zeneszerző-karnagy, Kiss István, a HVDSZ Liszt Ferenc férfikarának karnagya, Kovács Károlyné —Hegyi Imre, a Magyar Rádió alkotópárosa, Kovács Kati táncdalénekes, Lóránd Hanna színművésznő, Olsai Kiss Zoltán szobrászművész, Raszler Károly grafikusművész, Tóth Béla író és Zek Zoltán költő.

Juhász Gyula-díjasok

Elismerések szakszervezeti munkáért

Az Eszperantó utcai székelyházban tegnap, szerdán rendezték meg az SZMT ünnepségét. Juhász Imréné, a szakszervezeti bizottság titkára köszöntötte az SZMT munkatársait, a szakszervezeti aktivistákat. Ott volt a megyei pártbizottság képviselőjében Szógi Béla osztályvezető, a városi pártbizottságot Rigó Szilveszter osztályvezető képviselte. Az elnökségben foglalt helyet Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese is. A Mihálka György vezette Szakszervezetek Általános Munkáskörösének ünnepi műsora után Kovács Sándor, az SZMT titkára mondott beszédet.

Azoknak, akik a munkásművelődésben, a szakmai és politikai műveltség fejlesztésében, a szocialista művészet megteremtésében kiemelkedő sikereket érnek el, évenként Juhász Gyula-díjat adományoz a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa. Az idén két kollektívának ítélték a díjat, amelyet a tegnapi ünnepségen adott át Oláh Mihály, az SZMT elnöke. Vátsárhelyi szocialista brigád, az Állatorvostudományi Egyetem tangazdasá-

gának „Április 4.”, a vállalati Kiváló címet elnyert brigádja az egyik kitüntetett. Tagjainak eredményes gazdasági tevékenységéért, általános, szakmai, politikai műveltségük rendszeres fejlesztéséért és közéleti aktivitásuk alapján kapta a brigád a díjat, a vele járó emléklapokat és pénzjutalmat. A Szentesi Baromfifeldolgozó Vállalat „Bolyai” szocialista brigádjának tagjai példamutató gazdasági munkájuk, a vállalati brigádmozgásban és a munkásművelődés terén évek óta végzett színvonalas tevékenységük alapján részesültek a kitüntetésben.

A szakszervezeti mozgalomban végzett munka elismeréseként a Szakszervezeti Munkáért arany fokozatú kitüntetésben részesült: dr. Harmatos József, dr. Sipos Györgyné, Kiss Mihály, Melegyaszi Imre, Kovács Katalin, Pusztai György, Veres János, Bögár Sándor, Pintér Ilona, Babik Ferencné, Papp József, dr. Tényi Mária, dr. Rác János, dr. Papos Mihály, Harkai Vilmos. Az ezüst fokozatú kitüntetés kapták: Bukovics Béla, Farkas Istvánné, Bódi Ilona, dr. Cserniczki Gyuláné, Gyulai István, Nagy János, dr. Kovács Lászlóné, Dura Géza, Jójárt István, Terhes István, Bánfi József, Lantos Illés, Pataki Mária, dr. Kosztolányi Gyula, Móri Józsefné, Máté József, Juhász Sz. István, Vöneli Mihály, Pázmán István, dr. Veres József, Főrizs Józsefné, Metzinger Mária, Sisa Zoltán, Lehelvári Sándorné, Nákófalvi József, Kohajda József, Rostás Ernőné, Nyíri Imréné, Molnár Györgyné és Szabó Aurél. A társadalmi aktivisták közül összesen 122-en a Szakszervezeti Munkáért oklevelet kapták. A tegnapi ünnepségen kapta meg Kiváló Dolgozó kitüntetését Kiss Jánosné és Daru Ernő. Kiváló Munkáért oklevelet kapott Raffai Zoltán és jó munkájukért számosan kaptak tegnap jutalmakat is.

A SZOT elismerő oklevelet kapta a szakszervezeti mozgalomban végzett eredményes munkájáért Szabó Sándorné, a szegedi Pérfi és Női Divatszabó-Vállalat 3. számú fiókjának dolgozója. A kitüntetetteket a megyei pártbizottság és a megyei tanács nevében Szabó G. László köszöntötte.

SZOT-díjas:

Tóth Béla

„Hetekig szabtunk a szalagfüreszen, porosak voltunk, mint a lisztes molnárak.” „Verekszünk naponta... Ha fölön kapom apámtól örököltnagy gyalumat, őseim világegyengető szerszámát, egyenesbe hozom vele mindazt, ami görbe, kajszja, igaz útjainkról ferde sülyesztőkbe siklató.”

Tóth Béla egyik legutóbbi kötetének (Gyaluvonások) az első, meg az utolsó lapjairól valók az idézetek. Onnantól — eddig; kínálja magát a nem túl eredeti gondolat, s rest küzdeni jobbert a másod dolgáról számvetni mindig (hivataltól) kész elme. És mert való igaz: nagy útja volt a tanult asztalosnak, a nagy gyalutól a nagy gyalug

„Fényes szelek” jöttek, NÉKOSZ-kollégiumba, egyetemi előadóterembe emelték, eszméltették önmagára, a világra. Megtudta, „nincs izgalmasabb munka az emberi lélek rejtelmének búvárlásánál”, idestova harminc éve ismeri ennek a gyönyörűségét és a kínjait. Írásai, regényei, novellái hiteles súlyos szavúak, legfőként ezért szépek. Fedeztetik van, érvényesek. Életközdelem hitelesíti őket, ami tartott végig az úton, s most is, hiszen: „verekszünk naponta”. Szóljának bár tápai révészekről, más vizen járókról, kocsisokról és kormányférfiakról — egy-egy tiszteletteljes főhajítás a világra szerkesztő ember előtt.

Belülről ismeri a várost is, a múltját, a mostani életét; „Móra Ferenc betűösvényein” nemrégiben végigvezette a mai lakóit, akiket

„Öreg könyvek őrizőjeként” és újak írójaként egyre szolgál. S. E.

Tejtermelők jutalmazása

Növekedett megyénkben a tejtermelés, annak ellenére, hogy az állomány bővítése elmaradt a tervezettől. A kis- és közepes méretű gazdaságok idén 3 százalékkal tartanak kevesebb szarvasmarhát, mint 1978-ban. A nagyüzemi szarvasmarha-állomány is csak 1,4 százalékkal növekedett. A kevesebb tehén viszont több tejet adott.

Bálint Jánosnak, a Csongrád megyei Állattenyésztési és Takarmányozási Felügyelőség igazgatójának értékelő szavai után dr. Szilágyi Ernő, a Csongrád megyei tanács vez. mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztályvezetője adta át a jutalmakat a megyei tejtermelési verseny győztesei-nek. Három kategóriában értékelték a gazdaságok eredményeit. A Derekegyházi Állami Gazdaságban adott a legtöbb tejet egy-egy tehén: 5096 kilogrammot. Második lett a Szegedi Állami Gazdaság, tehenenként 4814 kilogrammal. Harmadik a székelykúti Új Élet Tsz., 4189 kilogrammal hozammal.

A száz hektár mezőgazdasági területre jutó tejtermelés kategóriájában a felgyői Alföldi Róna Tsz. lett az első, száz hektáronként 99 571 kilogrammra emelkedett. Második a röskei Kossuth Tsz., száz hektáronként 54 783 kilogrammal. A tejhozam nő-

velését jutalmazó kategóriában a pitvarosi Felszabadulás Tsz. lett az első, második pedig a makói József Attila Tsz.

Az országos verseny különböző kategóriáiban második helyezést ért el a Hódmezővásárhelyi Állatorvostudományi Egyetemi Tangazdaság, a szegvári Puskin Tsz. és a Górszai Állami Gazdaság. Különdíjat kapott a hódmezővásárhelyi Rákóczi Tsz.

A kistermelők megyei versenyében a legtöbb tejet, 37 181 litert Benkő József hódmezővásárhelyi lakos értékesítette 1979-ben. A második helyezett Kormányos Sándor csengelei tsz-tag, 34 225 literes eredménnyel. A legmagasabb tejhozamot, 7430 litert Gallyas Ferenc hódmezővásárhelyi lakos tehene adta. A második legjobb eredményért 7071 literért Terhes János sándorfalvi lakos kapott jutalmat. A megyei tanács mezőgazdasági osztályának jutalmát továbbá hat kistermelő vette át.

Az ünnepélyes eredményhirdetésen részt vett Keresztély Istvánné, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának munkatársa, dr. Szabó János megyei főállatorvos és Csápenszki István, a Csongrád megyei Tejipari Vállalat igazgatója.